

En förklaring om digitala rättigheter och principer för det digitala årtiondet 2021/22:FPM65

Infrastrukturdepartementet

2022-02-28

Dokumentbeteckning

COM(2022) 27 final

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén om upprättandet av en europeisk förklaring om digitala rättigheter och principer för det digitala decenniet

COM(2022) 28 final

Europeisk förklaring om digitala rättigheter och principer för det digitala decenniet

Tidigare faktapromemorior i ärendet

2020/21: FPM94 Digital kompass 2030

2021/22: FPM4 Beslut om programmet ”Vägen till det digitala årtiondet”

Sammanfattning

Kommissionens förslag om en förklaring om digitala rättigheter och principer syftar till att främja en europeisk väg för den digitala omställningen där människan sätts i centrum och ska bygga på europeiska värden och gagna alla medborgare och företag. Förslaget om en förklaring aviserades i kommissionens meddelande Digital kompass 2030: den europeiska vägen in i det digitala årtiondet. Regeringen anser att förslaget om en förklaring om digitala rättigheter och principer kan vara ett viktigt instrument för att säkerställa att den digitala omställningen grundas i EU:s gemensamma värden och principer, inte minst mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Regeringens position är att mänskliga rättigheter gäller online såväl som offline. Regeringen vill inte att det tillskapas nya eller parallella rättigheter som gäller i den digitala miljön, eftersom detta riskerar att undergräva befintliga rättigheter och ramverk. Regeringen kan mot den bakgrunden välkomna en principförklaring som tydliggör hur befintliga rättigheter och andra normer ska tillämpas digitalt samt möjliggöra ökad

digital tillgång och deltagande, men en sådan bör inte ha karaktären av en rättighetsförklaring. Förklaringen måste tydligt förankras i och hänvisa till existerande folkrätt och mänskliga rättigheter.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Förslaget har sin bakgrund i kommissionens meddelande Digital kompass 2030: den europeiska vägen in i det digitala årtiondet och i kommissionens förslag till beslut om programmet Vägen till det digitala årtiondet där konkreta digitala mål inom fyra nyckelområden (digital kompetens, digital infrastruktur, näringslivets digitala omvandling och digitalisering av offentliga tjänster) föreslås.

Europaparlamentet har flera gånger betonat att unionens inställning till den digitala omställningen måste vara helt förenlig med grundläggande rättigheter såsom dataskydd och icke-diskriminering och med sådana principer som teknikneutralitet och nätneutralitet samt att den måste vara inkluderande. Den allt snabbare digitala omvandlingen anges som skäl för att EU bör förklara hur dess värden och grundläggande rättigheter bör tillämpas i onlinemiljön. Europaparlamentet har efterlyst ett stärkt skydd av användarnas rättigheter i den digitala miljön.

Med utgångspunkt i tidigare initiativ som Tallinnförklaringen om e-förvaltning och uttalandet i Berlin om det digitala samhället och en värdebaserad digital förvaltning har rådet genom "Lissabonförklaringen om digital demokrati med ett syfte" efterlyst en modell för den digitala omställningen som stärker det digitala ekosystemets mänskliga dimension med den digitala inre marknaden som kärna.

Våren 2021 presenterade kommissionen ett annex till den s.k. Lissabondeklarationen ("Digital Democracy with a Purpose"), som i likhet med det aktuella förslaget hade karaktären av en rättighetsförklaring. Regeringen verkade för att detta annex skulle förtydligas eller tas bort från deklARATIONEN, och valde slutligen, tillsammans med ett antal andra medlemsstater, att inte ställa sig bakom antagandet av annexet. Bakgrunden var bland annat att processen och tidsramen för framtagande ansågs otillräcklig och berörda aktörer inte involverats tillräckligt. Förklaringen var inte heller förankrad i utrikespolitiska arbetsgrupper. Därtill fanns oklarheter kring innebörden av förslagen till principer i annexet, och det saknades en rättslig analys av hur förslaget förhöll sig till existerande folkrätt och mänskliga rättigheter.

Förslaget presenterades den 26 januari 2022.

Förslaget till en förklaring om digitala rättigheter och principer består av sex kapitel som vart och ett återspeglar EU:s vision för den digitala omställningen och de åtgärder som behöver vidtas för att visionen ska nås. Förklaringen ska främja en europeisk väg för den digitala omställningen där människan sätts i centrum och ska bygga på europeiska värden och gagna alla medborgare och företag. Kapitlen är Människorna i centrum för den digitala omställningen, Solidaritet och inkludering, Valfrihet, Deltagande i det digitala offentliga rummet, Säkerhet, trygghet och egenmakt samt Hållbarhet. Förklaringen ska kunna användas som vägledning vid utveckling och användning av ny teknik, för att vägleda de som är politiskt ansvariga för den digitala omställningen.

Förklaringen baseras på EU:s primärrätt och sekundärrätt och på den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Förklaringen är av deklarativ karaktär och påverkar i sig inte rättsliga bestämmelserns innehåll eller tillämpning.

Kommissionen föreslår att den årliga lägesrapporten som ska överlämnas till Europaparlamentet för att följa upp medlemsstaternas digitala omställning, ska omfatta en uppföljning av de digitala principerna. Årsrapporten ska baseras på en förstärkt version av kommissionens index för digital ekonomi och digitalt samhälle (DESI).

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Ej relevant, ej lagstiftning.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Kommissionens förslag har ingen budgetkonsekvens för Sverige eller EU då det inte innehåller konkreta åtgärds- och lagstiftningsförslag. Eventuella kostnader till följd av förslaget för den nationella budgeten ska finansieras i linje med de principer om neutralitet för statens budget som riksdagen beslutat om (prop. 1994/95:40, bet. 1994/95FiU5, rskr. 1994/95:67). Utgiftsdrivande åtgärder på EU-budgeten ska finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen (MFF).

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen kan välkomna en principförklaring som bekräftar att mänskliga rättigheter gäller i den digitala miljön och som syftar till att möjliggöra

digital tillgång och deltagande. Förslaget om en europeisk förklaring om digitala rättigheter och principer kan vara ett viktigt instrument för att säkerställa att den digitala omställningen grundas i EU:s gemensamma värden och principer, inte minst mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, men måste förankras i och harmoniseras med existerande folkrättsliga åtaganden och mänskliga rättigheter.

Utgångspunkten är att de mänskliga rättigheter som gäller offline även gäller online. Fokus bör därför vara att identifiera principer, bland annat jämställdhet och icke-diskriminering, som möjliggör full respekt för och efterlevnad av befintliga rättigheter även online, inte att tillskapa nya eller parallella rättigheter som gäller digitalt. Arbetet bör ta avstamp i tidigare arbete på området, inklusive inom FN, inte minst Unescos arbete och Europarådet, såväl som koordineras med andra pågående processer. Ett jämställdhetsperspektiv bör inkluderas i arbetet.

EU bör t.ex. särskilt försvara att den digitala tekniken ska användas på sätt som överensstämmer med FN-stadgan och FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. Hänvisningar till folkrätt och mänskliga rättigheter saknas i det första utkastet.

En förklaring om digitala principer bör grunda sig särskilt på principen om ett öppet, fritt och säkert internet, vilket är en förutsättning för att säkerställa åtnjutandet av mänskliga rättigheter. Den bör även ta fasta på principen om flerpartssamverkan inklusive med den privata sektorn och med civilsamhället.

Regeringen menar att den digitala omställningen bör ske kostnadseffektivt, samhällsekonomiskt effektivt och i möjligaste mån budgetrestriktivt.

Regeringen anser vidare att principen för EU:s digitala omvandling är att den ska utformas så att den kan ske på ett tillförlitligt och säkert sätt samt att medlemsstaternas behov av att kunna skydda sina nationella säkerhetsintressen ska säkerställas.

Regeringen delar synen att den personliga integriteten är viktig i den digitala miljön, till exempel är rätten till privatliv fastslaget i artikel 7 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna. Men rätten att förfoga över offentlig information som rör den egna personen kan inte vara absolut utan måste vägas av mot allmänna intressen t.ex. rättskipning, forskningsbehov och innovation samt mot intresset av att skydda andra personers mänskliga rättigheter.

Regeringen välkomnar kapitlet Hållbarhet och delar synen om att främja en cirkulär ekonomi vilket också är i linje med regeringens nationella strategi för cirkulär ekonomi. Digitaliseringen kan, om den används på ett klokt och hållbart sätt, underlätta omställningen till en giftfri och resurseffektiv ekonomi.

I den digitala kompassen löper ambitionen om en förstärkt digital suveränitet som en röd tråd. Regeringen anser att utgångspunkten för detta arbete bör vara att det ska ske genom smarta och selektiva åtgärder som bevarar öppna marknader och globalt samarbete. Det kan finnas behov av att minska sårbarheter på det digitala området men detta innebär inte att vi ska stänga oss mot omvärlden. Regeringen anser vidare att åtgärder för den digitala omvandlingen av EU bör stöttas av nödvändiga informations- och cybersäkerhetsåtgärder.

En väl fungerande digital inre marknaden är viktig för att bidra till den digitala omställningen. Den inre marknaden ger bland annat förutsättningar för ökad konkurrenskraft och handel samt innovation av nya produkter och tjänster.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Ett antal medlemsstater har välkomnat initiativet och poängterat vikten av att lyfta frågan om mänskliga rättigheter på nätet. Några medlemsländer har lyft frågor om förklaringens rättsliga status samt hur den förhåller sig till andra deklARATIONER. Andra frågor som lyfts av medlemsländer är hur genomförandet av principerna ska kunna följas upp, att mer fokus bör läggas på innovation och näringsliv samt att försiktighet bör tas vad gäller att hänvisa till lagstiftningar som ännu är under förhandling.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

. Europaparlamentets Europeiska Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommitténs ståndpunkter är inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har inte remitterats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Ej relevant, ej lagstiftning.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Ej relevant, ej lagstiftning

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Kommissionen har angett att förklaringen bör kunna antas vid Digitala Assembly 21–22 juni. Förhandling äger rum i rådsarbetsgruppen för telekom.

4.2 Fackuttryck/termer